

mica u Sremu«. Zgodovinska vprašanja obravnavajo Kosta Milutinović: »Razvoj federalističke misli kod podunavskih naroda«, Kosta Petrović: »Poreklo, ekonomsko stanje i zanimanje karlovačkog stanovništva u XVIII veku« itd. Z umetnostno zgodovino se ukvarja članek Ljubomira Ivančevića: »Prilog proučavanju crkve sv. Nikole v Starom Slankamenu«. Naravoslovne vede imajo ravno tako nekaj razprav in člankov: Milorad Marčetić: »Istorijat i noviji podaci o gneždjenju močvarica u ptičjim kolonijama« i Nadežda Babić: »Nizinske livade u Podunavlju«.

Obširna so tudi poročila iz življenja in dela vojvodinskih muzejev, v katerih se obravnavajo razni sestanki muzejskih delavcev, adaptacija posameznih stavb za muzeje, muzejske razstave, razne tematične razstave itd. Posebno poglavje je posvečeno tudi muzejskim zbirkam, arhivom in podobnemu gradivu, posebno pa novim muzejskim akvizicijam. Tudi varstvo kulturnih spomenikov v Vojvodini je obravnavano z razpravo Olivere Milanović in arhitekta Miloševića »Crkva sv. Nikole manastira Novog Hopova«. Sledi še muzejska kronika, ocene in prikazi, na koncu pa bibliografija za Vojvodino ter seznam zamenjave publikacij.

J. Korošec

Stanko Pahič: Drugo žarno grobišče v Rušah. Razprave IV/3, Slovenska akademija znanosti in umetnosti, Ljubljana 1957, 67 str., nemški povzetek, 10 prilog, 26 tabel in več slik med tekstem.

V sklopu četrtega zvezka Razprav zgodovinskega razreda je SAZU izdala kot tretji zvezek S. Pahiča »Drugo žarno grobišče v Rušah«, ki je izšla leta 1957. V tej razpravi obravnava avtor drugo žarno grobišče, odkrito v Rušah leta 1952. Razprava v obliki monografije je razdeljena na več poglavij, ki obravnavajo določeno področje. V prvem poglavju podaja avtor opis grobišča, njegovo geografsko lego, njegov obseg, splošen opis lege grobov in njihov medsebojni odnos ter njihove posamezne značilnosti, ugotovljene pri izkopavanjih. Dalje obravnava avtor v istem poglavju grobove po keramičnih pridatkih, tako na primer grobove z žarami in brez njih, obenem po daje tudi pregled odnosa posameznih oblik posod v grobovih. Dosti pažnje posveča tudi legi kosti in pepela. Ostanke po sežigu so shranjevali bodisi v žari ali izven nje na dnu groba.

Drugo poglavje je avtor namenil podrobnejšemu opisu posameznih grobov. Vsega je bilo leta 1952 izkopanih 34 grobov. Ravno tako daje avtor nadrobnejši opis inventarja vsakega groba posebej. Ves ta odstavek razprave je opremljen s posameznimi slikami o legi keramičnih pridatkov v grobovih.

Tretje poglavje posveča S. Pahič keramiki, ki jo obravnava po posameznih odstavkih. V prvem odstavku obravnava tehnično izdelavo posod, tako sestav keramike po materialu, način izdelave, žganje posod, strukturo ostenja, dalje oblike dna, ročaje in površino posod. Drugi odstavek je posvečen tipologiji: del posod je avtor tipološko opredelil med žare, ki jih deli na velike in male. Po profilu jih obravnava še podrobno. Dalje obravnava terine, lonce, ki so maloštevilni, amfore, vrče ter skodele in skodelice. Tretji odstavek obravnava ornamentiko, v glavnem način okraševanja in motiviko. Vrči in polkroglaste skodele so večji del okrašeni, skoraj popolnoma neokrašeni so pa razni tipi žar. Pri drugih oblikah je okraševanje posod v sorazmerju. Med motivi so v glavnem zastopane vodoravne ali pa navpično potekajoče paralelne črte, cik-cak črte itd. Tehnike ornamentiranja so naslednje: vrezi, vbodi, brazdasti vrez in plastična rebra. Kovinski predmeti so zelo redki, vsega so najdeni le trije kosi.

Detaljneje je avtor razčlenil zaključek. V vsakem posameznem večjem odstavku obravnava zaključen problem. V odstavku o naselitvi skuša podat družbeni ustroj prebivalstva, lego in odnos grobišča do naselbine itd. V odstavku o gospodarski obliki skuša podati avtor svoje misli o gospodarskem življenju. Po geografski legi prisoja prebivalcem grobišča poljedelsko delovanje, na osnovi keramike pa sklepa, da je bila razvita že neka stopnja obrtništva. Na podlagi male raziskane površine ni v popolnosti mogoče dati slike o socialnem sestavu. O kulturnih problemih žarodobnega prebivalstva je znano le malo, tako niso znani obredi pri sežigu in pokopu, dalje mesto sežiga, po kakšnih vidikih so zbirali keramiko za

pokop, njena nadrobnejša funkcija itd. Problemu kulturne in etnične pripadnosti prebivalstva posveča avtor precej prostora. To grobišče dopolnjuje število najdišč tako imenovane »ruške skupine«. V glavnem pa novo najdišče ne izstopa iz kompleksa žarodobnih najdišč vzhodne Avstrije, Moravske, zahodne Madžarske in Posavine. Lokalno bi se najdišče najbolj naslonilo na posavski kulturni krog in sovpadalo s tako imenovano »ruško-dobovsko« skupino. Avtor nakazuje dalje problem končnih faz trajanja »ruške skupine« in premika dela prebivalstva v severno Italijo. Poudarja genetično zvezo keramike z Este II. Opozarja na pomen grobišča v Ljubljani, ki veže v sebi žarodobne in starejše ilirske elemente. Genetičnemu povezovanju teh najdišč z Veneti avtor ni preveč naklonjen, opredeljuje jih kot rano ilirsko prebivalstvo. Končno pridaja avtor temu odstavku še povezavo in daljni razvoj s HaC skupino Kranjske. Najdišče datira avtor v čas med 11. in 8. stoletje in vključuje končno fazo HaA in začetek HaC. Poudarja, da so novoodkriti ruški grobovi premalo značilni za točnejšo datacijo ali morda celo členitev skupine HaB.

Tatjana Bregant